

Likumprojekts pirms vispusīgas svēršanas

Kooperācijas valsts ministra Zemkopības ministrijā Ata Slaktera izveidotā konsultatīvā darba grupa ir beigusi darbu pie jauna likumprojekta "Par kooperatīvajām (kopdarbības) sabiedrībām un to savienībām". Kaut arī darbs ir tikko kā pabeigts, tā veidotāji jau saņem ļoti pretrunīgas atsauksmes no ieinteresētiem cilvēkiem, kuri jauno likumprojektu ir steigušies izlasīt. Vienaldzīgo nav, un dažkārt šķiet, ka ne visi lasītāji izprot jaunā likumprojekta būtību. Tādēļ vārds diviem šīs grupas dalībniekiem: Agrārās ekonomikas institūta direktora v. i. Andrim Miglavam un šī paša institūta Lauksaimniecības attīstības un ekonomisko attiecību nodaļas pētniekam Normundam Ozoliņam.

Andris Miglavs: - Šis likumprojekts zināmā mērā pabeidz darba posmu, kas sākās jau pirms diviem gadiem pirmā kooperācijas valsts ministra Viļņa Edvīna Breša laikā.

Normunds Ozoliņš: - Viss, kas saistījās ar kooperācijas likumu un tā tapšanu, līdz šim ir bijis pacelts valsts politikas līmenī. Katrs ministrs, kurš bija ar šo likumu tieši saistīts, veidoja to pēc sava "ģīmja un līdzības". Tādēļ pārsvarā pie likuma strādājuši ministrijas ierēdņi, kuri ir tieši pakļauti ministram.

A.M.: - Ata Slaktera izveidotā konsultatīvā darba grupa pēc rūpīgas stāvokļa analīzes nolēma sākt darbu pie likumprojekta no paša sākuma.

- Kuri cilvēki vēl bez jums ir darba grupā?

N.O.: - Darba grupas vadītājs ir kooperācijas valsts ministrs Atis Slakteris, un tās sastāvā ir ZA Ekonomikas institūta nodaļas vadītājs Druvis Ābele, LLU profesors Aleksandrs Vedļa, LKCS "Turība" valdes priekšsēdētāja vietnieki Maruta Kokina un Juris Sveķis, LLKNS valdes priekšsēdētājs Viesturs Lazda, LPCS ekonomists Aivars Strakšas, "Dobeles dzirnavnieka" padomes priekšsēdētājs Vitauts Paškausks, ZM Kooperācijas departamenta direktors Genādijs Tolstikovs un Agrārās ekonomikas institūta direktora vietnieks Arvīds Bondars.

A.M.: - Darba grupā bija pārstāvēti gan zinātnieki un politiķi, gan arī ierēdņi un kooperācijas sistēmā strādājoši zinoši cilvēki. Tādējādi viedokļu spektrs bija ļoti plašs.

N.O.: - Te uzreiz jāpiebilst, ka politiskā nostāja bija viena - jau minētais pragmatisms. Politika klasiskajā izpratnē šoreiz izpalika, un par to gribam pateikties visiem darba grupas dalībniekiem.

A.M.: - Mēs izvērtējām problēmas, kas ir kooperatīvu darbībā Latvijā ne tikai lauksaimniecībā, bet arī patērētāju kooperācijā un citos kooperatīvu veidos un arī pašreiz spēkā esošā likuma lomu kooperatīvu darbības regulēšanā. Tika ņemts vērā iepriekš sagatavotais likumprojekts "Par kooperācijas sabiedrībām lauksaimniecībā". Darba grupa sāka strādāt ar diviem dokumentiem - ar spēkā esošo kooperācijas likumu un jau uzrakstīto likumprojektu, kas pirms diezgan ilga laika Saeimā ir izgājis pirmo lasījumu, bet ar kuru tālāk nav strādāts.

Darbu sākot, izvērtējām esošās problēmas kooperatīvo sabiedrību darbībā un mēģinājām atrast konceptuālo piegājienu. Bija divas iespējas - vai nu, ņemot par pamatu esošo likumu un Saeimā "iestrēgušo" likumprojektu, veikt attiecīgus papildinājumus, vai arī rakstīt pilnīgi jaunu likumprojektu. Pēc rūpīgas analīzes darba grupa nonāca pie vienprātīga lēmuma, ka darbs jāveic uz pašreiz spēkā esošā likuma bāzes, izdarot nepieciešamos grozījumus.

N.O.: - Kaut arī esošajā likumā ir diezgan būtiskas nepilnības, tas "nesasaista rokas" un ļauj strādāt darbotiesgribošiem cilvēkiem, tas neierobežo.

A.M.: - Bet - tas arī nestimulē kooperācijas attīstību.

- Kāds, uzsākot darbu, bija konsultatīvās darba grupas noskaņojums?

A.M.: - Vienā vārdā to varētu formulēt šādi - pragmatisms. Nost ar politiku politikas dēļ, lai rodas likums par kooperatīvajām sabiedrībām, kas patiešām sekmētu kooperatīvo sabiedrību izveidošanos un darbību. Ar likuma kā tāda parādīšanos, protams, nesāksies spēja kooperatīvo sabiedrību veidošanās.

N.O.: - Sākumā bija doma, ka ar šī likuma palīdzību varētu paredzēt kaut kādas priekšrocības, atvieglojumus kooperatīvajām sabiedrībām, kas varētu izpausties nodokļu atvieglojumos, kooperatīvās izglītības stimulēšanā vai kā citādi. Bet darba gaitā izkristalizējās doma, ka kooperatīvās kustības attīstībai atbalsts veidojams ar citu likumu palīdzību. Šis likums ir procesuāls likums. Sabiedrību dibināšanas un darbības procesa regulējošs likums.

A.M.: - Vēl mums bija diskusija par to, vai likums jārada tikai lauksaimniecības kooperatīvajām sabiedrībām vai kooperatīvajām sabiedrībām vispār. Un arī te bija vienots viedoklis, ka vairums problēmu, kas reāli pastāv, ir visa veida kooperatīvajām sabiedrībām. Ir pat grūti atrast tikai lauksaimniecības kooperatīviem piemītošas problēmas. Tādēļ likumprojekts tika gatavots jaunā redakcijā visām kooperatīvajām sabiedrībām, īpaši neizceļot kādas specifiskas nozares intereses.

N.O.: - Galu galā labojumu radās tik daudz, ka praktiski likumprojekts bija jāpārraksta jaunā redakcijā. Mainījies, attīstījies ne tikai sabiedrība un attiecības tajā, bet arī tiesiskā valoda.

-Tātad - ir tapusi likumprojekta "Par kooperatīvajām (kopdarbības) sabiedrībām un to savienībām" jauna redakcija.

A.M.: - Pats galvenais, ko es gribētu uzsvērt, ir tas, ka šajā likumprojekta redakcijā ir mēģināts realizēt principu - kooperatīvā sabiedrība ir specifiska uzņēmējdarbības forma, kura pieder un strādā tās lietotāju interešu labā. Tātad - kooperatīvā sabiedrība ir nepieciešama tās biedriem, lai apmierinātu viņu ražošanas, sociālās vai kādas citas vajadzības. Tā var būt gan piena realizācija, gan zemes aršana, gan tirgošanās, gan garāžu celtniecība vai dzīvokļu apsaimniekošana - kooperatīvā sabiedrība pieder tām personām, kas lieto šīs sabiedrības pakalpojumus. Tas ir galvenais vadmotīvs, ko esam mēģinājuši realizēt jaunajā likumprojektā. Izejot no tā, ir mēģināts risināt problēmas, ko varētu iedalīt vairākos pamatblokos.

1. Jautājumi, kas saistīti

ar kooperatīvo sabiedrību

dibināšanas procedūru

A.M.: - Dibināšanas procedūrā ir iestrādāts, ka kooperatīvo sabiedrību dibina fiziskas un juridiskas personas, kuras skaidri zina, kādēļ tās dibina tieši kooperatīvo sabiedrību (nevis kāds izplūdis personu loks, kurām nav skaidrs, ko, kā un pēc kādiem principiem tās grib strādāt). Sabiedrības dibinātāji savstarpējos pienākumus un tiesības fiksē uz papīra dibināšanas līgumā. Varētu šķist, ka tā ir dibināšanas procesa sarežģīšana salīdzinājumā ar esošo kārtību, bet praksē bieži vien iznāk gluži pretēji. Dibināšanas sapulces sagatavošana vienai ir vajadzīga un arī reāli notiek. Dibināšanas process nevar būt rezultatīvs, ja nav skaidri zināms dibinātāju loks un tas, kādus pienākumus un atbildību dibinātāji uzņemas.

N.O.: - Vairumam mūsu lauksaimniecības kooperatīvo sabiedrību dibināšanas pirmsākumos ir viena kopīga, ļoti būtiska vaina. Tās tika veidotas vienam mērķim - iegūt īpašumu, jo kooperatīvajām sabiedrībām privatizācijas procesā bija paredzēti diezgan lieli atvieglojumi. Un tad, kad īpašums bija iegūts, daļa kooperatīvo sabiedrību nezināja, ko ar šo īpašumu darīt, vai arī nodibinātās sabiedrības biedri saprata, ka veidojums, kas radīts, nebūt nav kooperatīvā sabiedrība.

A.M.: - Tātad likuma projektā paredzēts dibināšanas līgums, dibinātāju statuss un atbildība pirms dibināšanas procedūras - līdzīgi, kā tas ir citās uzņēmēj sabiedrībās.

2. Sabiedrības

pārvaldes sistēma

A.M.: - Realizējot principu, ka kooperatīvā sabiedrība pieder tās lietotājiem, sabiedrībai ir jāstrādā tās lietotāju vajadzību apmierināšanai. Tādēļ likumprojektā viennozīmīgi ir pateikts, ka kooperatīvajā sabiedrībā balsstiesīgi ir tikai tie biedri, kuri lieto šīs sabiedrības pakalpojumus.

- Jebkurā dibināšanas posmā?

A.M.: - Pirmajā darbības gadā pēc sabiedrības dibināšanas balsstiesīgi ir visi tās dibinātāji. Gadījumā, ja pirmajā gadā kāds biedrs nav lietojis šīs sabiedrības pakalpojumus, viņš nezaudē īpašuma daļu, kas ieguldīta sabiedrībā, bet zaudē balsstiesības līdz brīdim, kad atsāk lietot sabiedrības pakalpojumus (kaut vai 1 santīma vērtībā).

N.O.: - Ir izskanējusi doma, ka tas nav demokrātiski no sabiedrības dibinātāju viedokļa, taču tas ir demokrātiski no kooperatīvās sabiedrības pakalpojumu lietotāju puses. Biedru kopsapulcē ar padomdevēja tiesībām var piedalīties jebkurš kooperatīvās sabiedrības biedrs...

A.M.: - Galu galā kooperatīvā sabiedrība ir brīvprātīga sabiedrība un, ja persona, pievienojoties šai sabiedrībai, izvēlas kooperatīvās sabiedrības noteikumus, tad persona arī brīvprātīgi tos ir akceptējusi.

N.O.: - Balsstiesību zaudēšana kooperatīvās sabiedrības pakalpojumu nelietošanas gadījumā neatņem dibinātājam īpašumu un tiesības lietot sabiedrības pakalpojumus. Pārējās privilēģijas, arī balsstiesības, tiek atgūtas tad, kad sabiedrības biedrs atsāk lietot savas sabiedrības pakalpojumus.

A.M.: - Šo principu iestrādājām tādēļ, ka viena no lielākajām pašreizējo kooperatīvo sabiedrību darbības problēmām ir - balsstiesības pieder pilnīgi visiem kooperatīvās sabiedrības dibinātājiem, kas vairumā gadījumu ir pilnīgi inerta un savus pienākumus nepildoša masa un kuru intereses pat nav saistītas ar sabiedrības pakalpojumiem. Viņi tos neizmanto, bet paliek šajā sabiedrībā un lemj par tās darbību pēc principa "viens biedrs - viena balss".

N.O.: - Reāli ir tā, ka bieži pat nevar notikt kopsapulces. Biedri paklīduši, kur nu kurais, un intereses par sabiedrību kā tādu pilnīgi nav.

A.M.: - Tajā pašā laikā šie pilnīgi neieinteresētie sabiedrības dalībnieki autoritatīvi un ar pilnām tiesībām lemj tādus svarīgus jautājumus kā valdes ievēlēšana, priekšsēdētāja ievēlēšana un citas sabiedrībai vitāli svarīgas lietas.

- Vai tās nav privatizācijas procesa sekas?

A.M.: - Arī, bet ne tikai.

- Teiksim, es divus gadus neesmu lietojusi kooperatīvās sabiedrības pakalpojumus un tagad gribu izstāties. Vai varu brīvi to izdarīt?

N.O.: - Jā, nekādu problēmu. Jāuzraksta iesniegums valdei, un tai ir pienākums izmaksāt ieguldītās pajas vērtību.

A.M.: - Runājot par kooperatīvās sabiedrības pārvaldes principu, projektā paredzēts, ka sabiedrības varēs izvēlēties balsošanas principu nevis "viens biedrs (lietotājs) - viena balss" (kā ir spēkā esošajā likumā), bet proporcionāli biedru izmantoto pakalpojumu apjomam. Jo biedrs vairāk ir izmantojis kooperatīvās sabiedrības pakalpojumus, jo viņam var būt vairāk balsu sabiedrības dalībnieku kopsapulcē.

N.O.: - To atspoguļo sabiedrības biedra pamatpaju skaits. Jo vairāk biedrs ir izmantojis sabiedrības pakalpojumus, jo vairāk viņam ir pamatpaju.

A.M.: - Tātad pēc principa: "viena pamatpaja - viena balss", bet vienam biedram var piederēt ne vairāk kā viena piektā daļa balsu. Par šo principu un pamatpajas lielumu savstarpēji jāvienojas sabiedrības dibinātājiem un biedriem. Tas nav obligāts.

N.O.: - Pamatpajas var būt saistītas, piemēram, ar nodotā piena daudzumu, ja tā ir piensaimnieku kooperatīvā sabiedrība. Šo principu nosaka procedūra, un tam jābūt fiksētam statūtos. Ja biedri par šādu principu nevar vienoties, attiecīgs punkts statūtos nevar parādīties un darbojas princips "viens biedrs - viena balss".

A.M.: - Vēl, runājot par sabiedrības pārvaldi, gribu minēt, ka šobrīd visbiežāk kooperatīvā sabiedrība ir viena cilvēka - priekšsēdētāja - sabiedrība. Viņš vienlaikus ir arī valdes priekšsēdētājs, izpilddirektors, sagādnieks un vēl daudz kas cits. Līdz ar to ir aizmirsts princips, ka kooperatīvā sabiedrība ir demokrātiska organizācija, kura pieder tās lietotājiem, kuru pienākums ir to pārvaldīt un pašiem atbildēt par sabiedrības attīstību.

N.O.: - Tas varētu būt saistīts ar visu mūsu kopīgo nelaimi, proti, cilvēkos vēl nav izveidojusies īpašnieka apziņa: "kooperatīvs ir arī mans" - gluži tāpat kā piemājas saimniecība. Ir izveidojusies īpašnieka apziņas cita puse - tiesības prasīt. Bet nav sapratnes, ka kopdarbības gadījumā ir tiesības prasīt no īpašnieka, tātad - no sevis. Un tas jau uzliek pienākumu sekot, lai kopīgais īpašums sekmīgi strādātu.

A.M.: - Tādēļ šajā likumprojektā ir paredzēts, ka kooperatīvajā sabiedrībā ir ne tikai valde un kopsapulce (kas parasti sanāk reizi gadā), bet tiek izveidota vēl viena pārvaldes institūcija - pastāvīgi strādājoša padome. Tās pienākums ir sekot, lai sabiedrības valde strādātu atbilstoši likumam, statūtiem un biedru kopsapulču lēmumiem. Tātad valde ir izpildinstitūcija, kura atbild par kooperatīva saimniecisko darbību, un par paveikto tai ir jāatskaitās padomei vismaz reizi trijos mēnešos. Savukārt padome atskaitās augstākajai sabiedrības pārvaldes institūcijai - biedru kopsapulcei - vienu reizi gadā. Izveidojas sistēma: valde - padome - kopsapulce.

Padomei ir savs priekšsēdētājs, kurš nav valdes priekšsēdētājs. Līdz ar to sabiedrībā vairs nebūs agrākās vadonības, jo būs divi līderi.

- Tātad izpilddirekcijas var arī nebūt?

A.M.: - Tā jau ir katras sabiedrības iekšēja lieta. Ja kooperatīvajai sabiedrībai ir plašs darbības apjoms, var tikt izveidota algota izpilddirekcija. Ja kooperatīvā sabiedrība uzskata, ka izpilddirekcija nav nepieciešama, to, protams, neveido. Ja tomēr nolemj izpilddirekciju veidot, tad izpilddirektors var būt un var arī nebūt valdes priekšsēdētājs. Arī tas, kurš no kooperatīvās sabiedrības amatiem ir algots, un kurš - ne, ir tikai un vienīgi sabiedrības iekšējā lieta. To likumprojekts nereglamentē.

- Tātad padome ir obligāta un neatņemama kooperatīvās sabiedrības daļa?

A.M.: - Padomi var arī neveidot, taču tikai tādā gadījumā, ja kooperatīvajā sabiedrībā nav vairāk par 20 balsstiesīgiem biedriem. Tas nozīmē, ka padomes funkcijas jāpilda pašai kopsapulcei, sanākot biežāk nekā reizi gadā.

3. Sabiedrības kapitāla

veidošana un iespējamās peļņas sadales kārtība

A.M.: - Ir iesakņojies uzskats, ka kooperatīvā sabiedrība ir bezpeļņas organizācija, tātad tās saimnieciskā darbība nevar dot peļņu. Arī literatūrā sastopami izteicieni, ka kooperatīvajai sabiedrībai peļņa pat nedrīkst būt. Šim viedoklim nekādi nevaru piekrist. Kooperatīvs ir saimnieciska pašfinansēšanās organizācija.

N.O.: - Tāda, kuras ieņēmumiem jāpārsniedz izdevumi. Un, lai vai kā formulē, tā ir peļņa. Jautājums ir cits - kam šī peļņa pieder un kas ar to notiek?

A.M.: - Tā kā kooperatīvā sabiedrība ir tās lietotāju sabiedrība (nevis kapitāla ieguldīšanas sabiedrība, kuras mērķis ir gūt peļņu), likumprojektā ir paredzēts, ka ne mazāk kā puse no patēriņam novirzāmās peļņas jāizmaksā saviem biedriem proporcionāli sabiedrības izmantoto pakalpojumu apjomam...

N.O.: - ..tiem sabiedrības biedriem, kuri ir šo peļņu radījuši.

A.M.: - Tātad - neatkarīgi no tā, cik šiem biedriem ir paju un cik balsu, sabiedrības biedriem, kuri ir pakalpojumu lietotāji, jāsaņem dividendes.

N.O.: - Te es gribētu piebilst, ka pēc tāda paša principa vajadzētu segt arī sabiedrības zaudējumus, ja tādi ir radušies sniegto pakalpojumu rezultātā. Šis princips nav iestrādāts likumprojektā, jo neviena saimnieciska organizācija nedrīkst būt tendēta uz darbību ar zaudējumiem. Regulāri zaudējumi ir sabiedrības nāvesspriedums, un tad tai ir jālikvidējas.

A.M.: - Tātad, runājot par peļņas izmaksu biedriem, jāņem vērā, ka tā nav dividende par pajām (peļņa, ko nes kapitāls), bet gan peļņas atmaksa kooperatīvās sabiedrības lietotājiem. Ir paredzēts saglabāt arī dividenžu izmaksas. Tomēr vispirms kopsapulcei jālemj par sabiedrības attīstībai novirzāmo peļņas daļu.

- *Vai dividendes lielums ir neierobežots?*

N.O.: - Tas ir noteikts - ne vairāk kā 10 procenti no pajas nominālvērtības. Likums paredz arī vienas pajas nominālvērtību - ne vairāk par 100 latiem. Tātad dividendes maksimālais lielums ir 10 lati gadā par vienu paju, bet kooperatīvās sabiedrības biedram var piederēt vairākas pajas.

A.M.: - Kooperatīvā sabiedrība nav banka vai auglotāju kantoris. Tās līdzekļi veidojas galvenokārt no pakalpojumu lietotāju līdzekļiem.

N.O.: - Kaut gan statūtos var paredzēt, ka par papildu pajām arī ir garantētas dividendes. Līdz ar to gada beigās papildu dividendes saņem tie biedri, kuri ieguldījuši sabiedrībā savus brīvos naudas vai tehniskos līdzekļus.

A.M.: - Sabiedrības kapitāla veidošana daļēji skar arī sabiedrības biedru statusu. Spēkā esošais kooperācijas likums nosaka to, ka sabiedrībā ir pajas un ka tās ir līdzvērtīgas. Lai realizētu principu, ka kooperatīvā sabiedrība pieder tās lietotājiem (biedriem), bijām spiesti likumprojektā ieviest vairākus paju veidus: pamatpajas, papildpajas un darbinieku pajas. Sabiedrības pakalpojumu izmantošana garantē sabiedrības biedram pamatpajas. Kooperatīvās sabiedrības biedru ieguldītie līdzekļi veido papildpajas (bez balsstiesībām) tajā gadījumā, ja biedri nav kooperatīvās sabiedrības pakalpojumu lietotāji. Kooperatīvās sabiedrības darbinieki var kļūt par sabiedrības biedriem un darbinieku paju īpašniekiem (arī bez balsstiesībām). Tātad:

pamatpaja ir sabiedrības lietotāja paja;

papildpaja ir ieguldīto līdzekļu paja;

darbinieka paju var iegūt sabiedrības darbinieks.

- *Cik liels ir paju skaits?*

A.M.: - Paju skaits nav ierobežots, tas atkarīgs no sabiedrībai nepieciešamā kapitāla apjoma.

N.O.: - Visu paju nomināls vienā sabiedrībā ir vienāds.

A.M.: - Tomēr pajas veidu nosaka tikai tas, vai kooperatīvās sabiedrības biedrs ir arī šīs sabiedrības pakalpojumu lietotājs. Paju pārreģistrācijai jānotiek saimnieciskā gada beigās.

- *Tātad - jo vairāk pamatpaju, jo vairāk balsu?*

A.M.: - Tas tā var būt, ja kooperatīvās sabiedrības biedri to ir uzskatījuši par būtisku un iestrādājuši savas sabiedrības statūtos. Vispārējais princips ir: "viens biedrs - viena balss".

4. Kooperatīvā sabiedrība

ir atklāta sabiedrība

A.M.: - Tā kā kooperatīvā sabiedrība ir atklāta tipa sabiedrība un jaunpienākušajiem biedriem nodrošina tādas pašas tiesības un pienākumus kā pārējiem, bieži tiek meklēti iegansti, lai šo sabiedrību padarītu nepieejamu cilvēkiem "no malas".

N.O.: - Piemēram, augsta pajas nominālvērtība vai iestāšanās maksa. Esošais likums to nereglamentē.

A.M.: - Lai novērstu iespēju veidot mākslīgās barjeras un padarītu kooperatīvo sabiedrību par reāli atklātu sabiedrību, kas pieder tās lietotājiem, likumprojektā ir iestrādāti šādi ierobežojumi:

balsstiesības pieder tikai sabiedrības lietotājiem;

vienas pajas nominālvērtība nedrīkst pārsniegt 100 latus;

iestāšanās maksa ir ierobežota, un tā nedrīkst pārsniegt vienas pajas nominālvērtību.

Ja ir nepieciešamība piesaistīt vairāk līdzekļu, nekā spēj nodrošināt 100 latu lielās pajas, sabiedrība var nolemt, ka biedriem ir jābūt vairākām pajām - piecām, piecdesmit vai piecsimt. Paju skaits nav ierobežots.

Šiem pasākumiem vajadzētu nodrošināt sabiedrības atklātuma principu. Vienīgais formālais iegansts varētu būt tas, ka kooperatīvā sabiedrība strādā tikai saviem biedriem. Tikko tiek sniegti pakalpojumi kaut vienai personai ārpus biedru loka, atkrīt arī šis formālais iegansts atteikt kādam "no malas" uzņemšanu kooperatīvajā sabiedrībā.

5. Kooperatīvo

sabiedrību savienības

A.M.: - Diezgan radikāli ir pārstādāta arī tā likuma daļa, kas saistīta ar kooperatīvo sabiedrību savienībām. Tas ir tādēļ, ka iestrādātās izmaiņas nodaļā par kooperatīvajām sabiedrībām pilnībā nodrošina arī kooperatīvo sabiedrību savienību darbu.

N.O.: - Var teikt, ka visas likumprojekta sadaļas attiecas arī uz sabiedrību savienībām.

- *Tātad - visu veidu kooperatīvajām sabiedrībām visos to "izteiksmes" veidos?*

A.M.: - Tieši tā. Speciāli izdalītas ir tikai atsevišķas īpatnības...

N.O.: - ..kuras saistošas tikai kooperatīvo sabiedrību savienībām.

A.M.: - Viena no īpatnībām ir tā, ka par kooperatīvo sabiedrību savienības biedru var būt tikai un vienīgi kooperatīvā sabiedrība.

N.O.: - Nevis cita veida uzņēmējsabiedrība.

A.M.: - Tas neaizliedz uz šī paša likumprojekta pamata apvienoties kooperatīvajām sabiedrībām ar nekooperatīvajām sabiedrībām. Tādā gadījumā tā nebūs kooperatīvo sabiedrību savienība, bet gan, piemēram, centrālā sabiedrība. Tā ir būtiskākā tēze, kas attiecas uz sabiedrību savienībām un kas ir arī pašreiz spēkā esošajā likumā.

No jauna ir iestrādāti šādi grozījumi. Kooperatīvo sabiedrību savienības biedri var deleģēt tiesības savienībai uzraudzīt atsevišķo kooperatīvo sabiedrību (biedru) darbību. Tas ir - veikt revīziju, ierosinot uz laiku atstādināt sabiedrības valdes priekšsēdētāju likuma vai statūtu nepildīšanas gadījumā, sasaucot sabiedrības biedru kopsapulci, u. tml. Ja sabiedrība, kura iestājusies sabiedrību savienībā, vēlas pārraudzību "no augšas", tas jāiestrādā savienības statūtos. Šāda uzraudzības deleģēšana nav obligāta un nav noteikta ar likumu, tā ir brīva kooperatīvās sabiedrības biedru izvēle.

6. Paraugstatūti

N.O.: - Ilgas diskusijas bija par to, vai ir vajadzīgi paraugstatūti un kāda ir to loma. Beigu beigās vienojāmies, ka paraugstatūti jāatceļ.

A.M.: - Latvijas normatīvo dokumentu sistēma neparedz tādu normatīvo dokumentu kā paraugstatūtus.

N.O.: - Tiem faktiski nav juridiska spēka.

A.M.: - Katrai sabiedrība ir jāizstrādā savi statūti atbilstoši likuma prasībām. Var būt dažādi statūtu paraugi, kas palīdz atrisināt problēmas, saistītas ar statūtu uzrakstīšanu. Bet tas atkal ir cits jautājums, kas nav saistīts ar obligāto dokumentu - paraugstatūtiem.

7. Nepieciešamās

izmaiņas citos likumos

A.M.: - Darba gaitā sapratām, ka vajadzētu izdarīt izmaiņas arī likumā par uzņēmumu ienākuma nodokli. Kooperatīvās sabiedrības biedru dividendēm novirzāmā peļņas daļa nebūtu apliekama ar uzņēmuma ienākuma nodokli kooperatīvajā sabiedrībā. Šī peļņas daļa būtu jāiekļauj katra biedra ar nodokli apliekamajos ienākumos. Tad atkarībā no biedra statusa un likumdošanā katram sociālajam slānim paredzētajiem (vai neparedzētajiem) atvieglojumiem katrs biedrs individuāli samaksā nodokļus. Te nav runas par to, ka kooperatīvās sabiedrības kā uzņēmējdarbības forma vispār tiek atbrīvotas no ienākuma nodokļa maksāšanas. Nodokļi vienalga tiks maksāti. Te ir runa par to, ka konkrēts sabiedrības pakalpojumu lietotājs nodokļu atvieglojumus nesaņem, kuri tam pienākas, bet ko nevar izmantot, esot kooperatīvās sabiedrības biedram.

N.O.: - Problēma nav tā, ka kooperatīvi maksā nodokļus, bet gan tā, ka lauksaimnieki bieži vien nespēj vai arī nevēlas maksāt nodokļus.

Šķiet, ka šis likumprojekts pašreizējā valsts attīstības etapā ir nepolitisks. Tomēr ir simptomi, kas liecina par sagatavotā likumprojekta iespējamo "iestrēgšanu varas kambaros" un apaugšanu ar vairāk vai mazāk demagoģiska rakstura piezīmēm. Tādēļ aicinām uz publisku diskusiju ne tikai politiķus un ierēdņus, bet - galvenokārt - jau esošo un iespējamo kooperatīvo sabiedrību dibinātājus. Konsultatīvās darba grupas dalībniekus interesē, kas vēl būtu maināms esošajā likumā un kādas problēmas neatrisina jaunais likumprojekts.

Varbūt kāda no sekmīgi strādājošajām kooperatīvajām sabiedrībām, kuras biedri šobrīd pārdomā iespēju mainīt sabiedrības statusu, izpētīt jauno likumprojektu, atsauktu lēmumu par statusa maiņu. Tas, vai likumprojektā iestrādātās nostādnes ir pieņemamas kooperatīvajām sabiedrībām un to savienībām, interesē visu darba grupu.

Rūta Bierande,

"LV" lauksaimniecības nozares redaktore

1. Jautājumi, kas saistīti ar kooperatīvo sabiedrību dibināšanas procedūru

A.M.: - Dibināšanas procedūrā ir iestrādāts, ka kooperatīvo sabiedrību dibina fiziskas un juridiskas personas, kuras skaidri zina, kādēļ tās dibina tieši kooperatīvo sabiedrību (nevis kāds izplūdis personu loks, kurām nav skaidrs, ko, kā un pēc kādiem principiem tās grib strādāt). Sabiedrības dibinātāji savstarpējos pienākumus un tiesības fiksē uz papīra dibināšanas līgumā. Varētu šķist, ka tā ir dibināšanas procesa sarežģīšana salīdzinājumā ar esošo kārtību, bet praksē bieži vien iznāk gluži pretēji. Dibināšanas sapulces sagatavošana vienalga ir vajadzīga un arī reāli notiek. Dibināšanas process nevar būt rezultatīvs, ja nav skaidri zināms dibinātāju loks un tas, kādus pienākumus un atbildību dibinātāji uzņemas.

N.O.: - Vairumam mūsu lauksaimniecības kooperatīvo sabiedrību dibināšanas pirmsākumos ir viena kopīga, ļoti būtiska vaina. Tās tika veidotas vienam mērķim - iegūt īpašumu, jo kooperatīvajām sabiedrībām privatizācijas procesā bija paredzēti diezgan lieli atvieglojumi. Un

tad, kad īpašums bija iegūts, daļa kooperatīvo sabiedrību nezināja, ko ar šo īpašumu darīt, vai arī nodibinātās sabiedrības biedri saprata, ka veidojums, kas radīts, nebūt nav kooperatīvā sabiedrība.

A.M.: - Tātad likuma projektā paredzēts dibināšanas līgums, dibinātāju statuss un atbildība pirms dibināšanas procedūras - līdzīgi, kā tas ir citās uzņēmēj sabiedrībās.

2. Sabiedrības pārvaldes sistēma

A.M.: - Realizējot principu, ka kooperatīvā sabiedrība pieder tās lietotājiem, sabiedrībai ir jāstrādā tās lietotāju vajadzību apmierināšanai. Tādēļ likumprojektā viennozīmīgi ir pateikts, ka kooperatīvajā sabiedrībā balsstiesīgi ir tikai tie biedri, kuri lieto šīs sabiedrības pakalpojumus.

- Jebkurā dibināšanas posmā?

A.M.: - Pirmajā darbības gadā pēc sabiedrības dibināšanas balsstiesīgi ir visi tās dibinātāji. Gadījumā, ja pirmajā gadā kāds biedrs nav lietojis šīs sabiedrības pakalpojumus, viņš nezaudē īpašuma daļu, kas ieguldīta sabiedrībā, bet zaudē balsstiesības līdz brīdim, kad atsāk lietot sabiedrības pakalpojumus (kaut vai 1 santīma vērtībā).

N.O.: - Ir izskanējusi doma, ka tas nav demokrātiski no sabiedrības dibinātāju viedokļa, taču tas ir demokrātiski no kooperatīvās sabiedrības pakalpojumu lietotāju puses. Biedru kopsapulcē ar padomdevēja tiesībām var piedalīties jebkurš kooperatīvās sabiedrības biedrs...

A.M.: - Galu galā kooperatīvā sabiedrība ir brīvprātīga sabiedrība un, ja persona, pievienojoties šai sabiedrībai, izvēlas kooperatīvās sabiedrības noteikumus, tad persona arī brīvprātīgi tos ir akceptējusi.

N.O.: - Balsstiesību zaudēšana kooperatīvās sabiedrības pakalpojumu nelietošanas gadījumā neatņem dibinātājam īpašumu un tiesības lietot sabiedrības pakalpojumus. Pārējās privilēģijas, arī balsstiesības, tiek atgūtas tad, kad sabiedrības biedrs atsāk lietot savas sabiedrības pakalpojumus.

A.M.: - Šo principu iestrādājām tādēļ, ka viena no lielākajām pašreizējo kooperatīvo sabiedrību darbības problēmām ir - balsstiesības pieder pilnīgi visiem kooperatīvās sabiedrības dibinātājiem, kas vairumā gadījumu ir pilnīgi inerta un savus pienākumus nepildoša masa un kuru intereses pat nav saistītas ar sabiedrības pakalpojumiem. Viņi tos neizmanto, bet paliek šajā sabiedrībā un lemj par tās darbību pēc principa "viens biedrs - viena balss".

N.O.: - Reāli ir tā, ka bieži pat nevar notikt kopsapulces. Biedri pakļūduši, kur nu kurais, un intereses par sabiedrību kā tādu pilnīgi nav.

A.M.: - Tajā pašā laikā šie pilnīgi neieinteresētie sabiedrības dalībnieki autoritatīvi un ar pilnām tiesībām lemj tādus svarīgus jautājumus kā valdes ievēlēšana, priekšsēdētāja ievēlēšana un citas sabiedrībai vitāli svarīgas lietas.

- Vai tās nav privatizācijas procesa sekas?

A.M.: - Arī, bet ne tikai.

- Teiksim, es divus gadus neesmu lietojusi kooperatīvās sabiedrības pakalpojumus un tagad gribu izstāties. Vai varu brīvi to izdarīt?

N.O.: - Jā, nekādu problēmu. Jāuzraksta iesniegums valdei, un tai ir pienākums izmaksāt ieguldītās pajas vērtību.

A.M.: - Runājot par kooperatīvās sabiedrības pārvaldes principu, projektā paredzēts, ka sabiedrības varēs izvēlēties balsošanas principu nevis "viens biedrs (lietotājs) - viena balss" (kā ir spēkā esošajā likumā), bet proporcionāli biedru izmantoto pakalpojumu apjomam. Jo biedrs vairāk ir izmantojis kooperatīvās sabiedrības pakalpojumus, jo viņam var būt vairāk balsu sabiedrības dalībnieku kopsapulcē.

N.O.: - To atspoguļo sabiedrības biedra pamatpaju skaits. Jo vairāk biedrs ir izmantojis sabiedrības pakalpojumus, jo vairāk viņam ir pamatpaju.

A.M.: - Tātad pēc principa: "viena pamatpaja - viena balss", bet vienam biedram var piederēt ne vairāk kā viena piektā daļa balsu. Par šo principu un pamatpajas lielumu savstarpēji jāvienojas sabiedrības dibinātājiem un biedriem. Tas nav obligāts.

N.O.: - Pamatpajas var būt saistītas, piemēram, ar nodotā piena daudzumu, ja tā ir piensaimnieku kooperatīvā sabiedrība. Šo principu nosaka procedūra, un tam jābūt fiksētam statūtos. Ja biedri par šādu principu nevar vienoties, attiecīgs punkts statūtos nevar parādīties un darbojas princips "viens biedrs - viena balss".

A.M.: - Vēl, runājot par sabiedrības pārvaldi, gribu minēt, ka šobrīd visbiežāk kooperatīvā sabiedrība ir viena cilvēka - priekšsēdētāja - sabiedrība. Viņš vienlaikus ir arī valdes priekšsēdētājs, izpilddirektors, sagādnieks un vēl daudz kas cits. Līdz ar to ir aizmirsts princips, ka kooperatīvā sabiedrība ir demokrātiska organizācija, kura pieder tās lietotājiem, kuru pienākums ir to pārvaldīt un pašiem atbildēt par sabiedrības attīstību.

N.O.: - Tas varētu būt saistīts ar visu mūsu kopīgo nelaimi, proti, cilvēkos vēl nav izveidojusies īpašnieka apziņa: "kooperatīvs ir arī mans" - gluži tāpat kā piemājas saimniecība. Ir izveidojusies īpašnieka apziņas cita puse - tiesības prasīt. Bet nav sapratnes, ka kopdarbības gadījumā ir tiesības prasīt no īpašnieka, tātad - no sevis. Un tas jau uzliek pienākumu sekot, lai kopīgais īpašums sekmīgi strādātu.

A.M.: - Tādēļ šajā likumprojektā ir paredzēts, ka kooperatīvajā sabiedrībā ir ne tikai valde un kopsapulce (kas parasti sanāk reizi gadā), bet tiek izveidota vēl viena pārvaldes institūcija - pastāvīgi strādājoša padome. Tās pienākums ir sekot, lai sabiedrības valde strādātu atbilstoši likumam, statūtiem un biedru kopsapulču lēmumiem. Tātad valde ir izpildinstitūcija, kura atbild par kooperatīva saimniecisko darbību, un par paveikto tai ir jāatskaitās padomei vismaz reizi trijos mēnešos. Savukārt padome atskaitās augstākajai sabiedrības pārvaldes institūcijai - biedru kopsapulcei - vienu reizi gadā. Izveidojas sistēma: valde - padome - kopsapulce.

Padomei ir savs priekšsēdētājs, kurš nav valdes priekšsēdētājs. Līdz ar to sabiedrībā vairs nebūs agrākās vadonības, jo būs divi līderi.

- Tātad izpilddirekcijas var arī nebūt?

A.M.: - Tā jau ir katras sabiedrības iekšēja lieta. Ja kooperatīvajai sabiedrībai ir plašs darbības apjoms, var tikt izveidota algota izpilddirekcija. Ja kooperatīvā sabiedrība uzskata, ka izpilddirekcija nav nepieciešama, to, protams, neveido. Ja tomēr nolemj izpilddirekciju veidot, tad izpilddirektors var būt un var arī nebūt valdes priekšsēdētājs. Arī tas, kurš no kooperatīvās sabiedrības amatiem ir algots, un kurš - ne, ir tikai un vienīgi sabiedrības iekšējā lieta. To likumprojekts nereglamentē.

- Tātad padome ir obligāta un neatņemama kooperatīvās sabiedrības daļa?

A.M.: - Padomi var arī neveidot, taču tikai tādā gadījumā, ja kooperatīvajā sabiedrībā nav vairāk par 20 balsstiesīgiem biedriem. Tas nozīmē, ka padomes funkcijas jāpilda pašai kopsapulcei, sanākot biežāk nekā reizi gadā.

3. Sabiedrības kapitāla veidošana un iespējamās peļņas sadales kārtība

A.M.: - Ir iesakņojies uzskats, ka kooperatīvā sabiedrība ir bezpeļņas organizācija, tātad tās saimnieciskā darbība nevar dot peļņu. Arī literatūrā sastopami izteicieni, ka kooperatīvajai sabiedrībai peļņa pat nedrīkst būt. Šim viedoklim nekādi nevaru piekrist. Kooperatīvs ir saimnieciska pašfinansēšanās organizācija.

N.O.: - Tāda, kuras ieņēmumiem jāpārsniedz izdevumi. Un, lai vai kā formulē, tā ir peļņa. Jautājums ir cits - kam šī peļņa pieder un kas ar to notiek?

A.M.: - Tā kā kooperatīvā sabiedrība ir tās lietotāju sabiedrība (nevis kapitāla ieguldīšanas sabiedrība, kuras mērķis ir gūt peļņu), likumprojektā ir paredzēts, ka ne mazāk kā puse no patēriņam novirzāmās peļņas jāizmaksā saviem biedriem proporcionāli sabiedrības izmantoto pakalpojumu apjomam...

N.O.: - ..tiem sabiedrības biedriem, kuri ir šo peļņu radījuši.

A.M.: - Tātad - neatkarīgi no tā, cik šiem biedriem ir paju un cik balsu, sabiedrības biedriem, kuri ir pakalpojumu lietotāji, jāsaņem dividendes.

N.O.: - Te es gribētu piebilst, ka pēc tāda paša principa vajadzētu segt arī sabiedrības zaudējumus, ja tādi ir radušies sniegto pakalpojumu rezultātā. Šis princips nav iestrādāts likumprojektā, jo neviena saimnieciska organizācija nedrīkst būt tendēta uz darbību ar zaudējumiem. Regulāri zaudējumi ir sabiedrības nāvēspriedums, un tad tai ir jālikvidējas.

A.M.: - Tātad, runājot par peļņas izmaksu biedriem, jāņem vērā, ka tā nav dividende par pajām (peļņa, ko nes kapitāls), bet gan peļņas atmaksa kooperatīvās sabiedrības lietotājiem. Ir paredzēts saglabāt arī dividenžu izmaksas. Tomēr vispirms kopsapulcei jālemj par sabiedrības attīstībai novirzāmo peļņas daļu.

- Vai dividendes lielums ir neierobežots?

N.O.: - Tas ir noteikts - ne vairāk kā 10 procenti no pajas nominālvērtības. Likums paredz arī vienas pajas nominālvērtību - ne vairāk par 100 latiem. Tātad dividendes maksimālais lielums ir 10 lati gadā par vienu paju, bet kooperatīvās sabiedrības biedram var piederēt vairākas pajas.

A.M.: - Kooperatīvā sabiedrība nav banka vai auglotāju kantoris. Tās līdzekļi veidojas galvenokārt no pakalpojumu lietotāju līdzekļiem.

N.O.: - Kaut gan statūtos var paredzēt, ka par papildu pajām arī ir garantētas dividendes. Līdz ar to gada beigās papildu dividendes saņem tie biedri, kuri ieguldījuši sabiedrībā savus brīvos naudas vai tehniskos līdzekļus.

A.M.: - Sabiedrības kapitāla veidošana daļēji skar arī sabiedrības biedru statusu. Spēkā esošais kooperācijas likums nosaka to, ka sabiedrībā ir pajas un ka tās ir līdzvērtīgas. Lai realizētu principu, ka kooperatīvā sabiedrība pieder tās lietotājiem (biedriem), bijām spiesti likumprojektā ieviest vairākus paju veidus: pamatpajas, papildpajas un darbinieku pajas. Sabiedrības pakalpojumu izmantošana garantē sabiedrības biedram pamatpajas. Kooperatīvās sabiedrības biedru ieguldītie līdzekļi veido papildpajas (bez balsstiesībām) tajā gadījumā, ja biedri nav kooperatīvās sabiedrības pakalpojumu lietotāji. Kooperatīvās sabiedrības darbinieki var kļūt par sabiedrības biedriem un darbinieku paju īpašniekiem (arī bez balsstiesībām). Tātad:

pamatpaja ir sabiedrības lietotāja paja;

papildpaja ir ieguldīto līdzekļu paja;

darbinieka paju var iegūt sabiedrības darbinieks.

- Cik liels ir paju skaits?

A.M.: - Paju skaits nav ierobežots, tas atkarīgs no sabiedrībai nepieciešamā kapitāla apjoma.

N.O.: - Visu paju nomināls vienā sabiedrībā ir vienāds.

A.M.: - Tomēr pajas veidu nosaka tikai tas, vai kooperatīvās sabiedrības biedrs ir arī šīs sabiedrības pakalpojumu lietotājs. Paju pārreģistrācijai jānotiek saimnieciskā gada beigās.

- Tātad - jo vairāk pamatpaju, jo vairāk balsu?

A.M.: - Tas tā var būt, ja kooperatīvās sabiedrības biedri to ir uzskatījuši par būtisku un iestrādājuši savas sabiedrības statūtos. Vispārējais princips ir: "viens biedrs - viena balss".

4. Kooperatīvā sabiedrība ir atklāta sabiedrība

A.M.: - Tā kā kooperatīvā sabiedrība ir atklāta tipa sabiedrība un jaunpienākušajiem biedriem nodrošina tādas pašas tiesības un pienākumus kā pārējiem, bieži tiek meklēti iegansti, lai šo sabiedrību padarītu nepieejamu cilvēkiem "no malas".

N.O.: - Piemēram, augsta pajas nominālvērtība vai iestāšanās maksa. Esošais likums to nereglamentē.

A.M.: - Lai novērstu iespēju veidot mākslīgās barjeras un padarītu kooperatīvo sabiedrību par reāli atklātu sabiedrību, kas pieder tās lietotājiem, likumprojektā ir iestrādāti šādi ierobežojumi:

balsstiesības pieder tikai sabiedrības lietotājiem;

vienas pajas nominālvērtība nedrīkst pārsniegt 100 latus;

iestāšanās maksa ir ierobežota, un tā nedrīkst pārsniegt vienas pajas nominālvērtību.

Ja ir nepieciešamība piesaistīt vairāk līdzekļu, nekā spēj nodrošināt 100 latu lielās pajas, sabiedrība var nolemt, ka biedriem ir jābūt vairākām pajām - piecām, piecdesmit vai piecsimt. Paju skaits nav ierobežots.

Šiem pasākumiem vajadzētu nodrošināt sabiedrības atklātuma principu. Vienīgais formālais iegansts varētu būt tas, ka kooperatīvā sabiedrība strādā tikai saviem biedriem. Tikko tiek sniegti pakalpojumi kaut vienai personai ārpus biedru loka, atkrīt arī šis formālais iegansts atteikt kādam "no malas" uzņemšanu kooperatīvajā sabiedrībā.

5. Kooperatīvo sabiedrību savienības

A.M.: - Diezgan radikāli ir pārstādāta arī tā likuma daļa, kas saistīta ar kooperatīvo sabiedrību savienībām. Tas ir tādēļ, ka iestrādātās izmaiņas nodaļā par kooperatīvajām sabiedrībām pilnībā nodrošina arī kooperatīvo sabiedrību savienību darbu.

N.O.: - Var teikt, ka visas likumprojekta sadaļas attiecas arī uz sabiedrību savienībām.

- Tātad - visu veidu kooperatīvajām sabiedrībām visos to "izteiksmes" veidos?

A.M.: - Tieši tā. Speciāli izdalītas ir tikai atsevišķas īpatnības...

N.O.: - ..kuras saistošas tikai kooperatīvo sabiedrību savienībām.

A.M.: - Viena no īpatnībām ir tā, ka par kooperatīvo sabiedrību savienības biedru var būt tikai un vienīgi kooperatīvā sabiedrība.

N.O.: - Nevis cita veida uzņēmējsabiedrība.

A.M.: - Tas neaizliedz uz šī paša likumprojekta pamata apvienoties kooperatīvajām sabiedrībām ar nekooperatīvajām sabiedrībām. Tādā gadījumā tā nebūs kooperatīvo sabiedrību savienība, bet gan, piemēram, centrālā sabiedrība. Tā ir būtiskākā tēze, kas attiecas uz sabiedrību savienībām un kas ir arī pašreiz spēkā esošajā likumā.

No jauna ir iestrādāti šādi grozījumi. Kooperatīvo sabiedrību savienības biedri var deleģēt tiesības savienībai uzraudzīt atsevišķo kooperatīvo sabiedrību (biedru) darbību. Tas ir - veikt revīziju, ierosinot uz laiku atstādināt sabiedrības valdes priekšsēdētāju likuma vai statūtu nepildīšanas gadījumā, sasaucot sabiedrības biedru kopsapulci, u. tml. Ja sabiedrība, kura iestājusies sabiedrību savienībā, vēlas pārraudzību "no augšas", tas jāiestrādā savienības statūtos. Šāda uzraudzības deleģēšana nav obligāta un nav noteikta ar likumu, tā ir brīva kooperatīvās sabiedrības biedru izvēle.

6. Paraugstatūti

N.O.: - Ilgas diskusijas bija par to, vai ir vajadzīgi paraugstatūti un kāda ir to loma. Beigu beigās vienojāmies, ka paraugstatūti jāatceļ.

A.M.: - Latvijas normatīvo dokumentu sistēma neparedz tādu normatīvo dokumentu kā paraugstatūtus.

N.O.: - Tiem faktiski nav juridiska spēka.

A.M.: - Katrai sabiedrība ir jāizstrādā savi statūti atbilstoši likuma prasībām. Var būt dažādi statūtu paraugi, kas palīdz atrisināt problēmas, saistītas ar statūtu uzrakstīšanu. Bet tas atkal ir cits jautājums, kas nav saistīts ar obligāto dokumentu - paraugstatūtiem.

7. Nepieciešamās izmaiņas citos likumos

A.M.: - Darba gaitā sapratām, ka vajadzētu izdarīt izmaiņas arī likumā par uzņēmumu ienākuma nodokli. Kooperatīvās sabiedrības biedru dividendēm novirzāmā peļņas daļa nebūtu apliekama ar uzņēmuma ienākuma nodokli kooperatīvajā sabiedrībā. Šī peļņas daļa būtu jāiekļauj katra biedra ar nodokli apliekamajos ienākumos. Tad atkarībā no biedra statusa un likumdošanā katram sociālajam slānim paredzētajiem (vai neparedzētajiem) atvieglojumiem katrs biedrs individuāli samaksā nodokļus. Te nav runas par to, ka kooperatīvās sabiedrības kā uzņēmējdarbības forma vispār tiek atbrīvotas no ienākuma nodokļa maksāšanas. Nodokļi vienalga tiks maksāti. Te ir runa par to, ka konkrēts sabiedrības pakalpojumu lietotājs nodokļu atvieglojumus nesaņem, kuri tam pienākas, bet ko nevar izmantot, esot kooperatīvās sabiedrības biedram.

N.O.: - Problēma nav tā, ka kooperatīvi maksā nodokļus, bet gan tā, ka lauksaimnieki bieži vien nespēj vai arī nevēlas maksāt nodokļus.

Šķiet, ka šis likumprojekts pašreizējā valsts attīstības etapā ir nepolitisks. Tomēr ir simptomi, kas liecina par sagatavotā likumprojekta iespējamo "iestrēgšanu varas kambaros" un apaugšanu ar vairāk vai mazāk demagoģiska rakstura piezīmēm. Tādēļ aicinām uz publisku diskusiju ne tikai politiķus un ierēdņus, bet - galvenokārt - jau esošo un iespējamo kooperatīvo sabiedrību dibinātājus. Konsultatīvās darba grupas dalībniekus interesē, kas vēl būtu maināms esošajā likumā un kādas problēmas neatrisina jaunais likumprojekts.

Varbūt kāda no sekmīgi strādājošajām kooperatīvajām sabiedrībām, kuras biedri šobrīd pārdomā iespēju mainīt sabiedrības statusu, izpētīt jauno likumprojektu, atsauktu lēmumu par statusa maiņu. Tas, vai likumprojektā iestrādātās nostādnes ir pieņemamas kooperatīvajām sabiedrībām un to savienībām, interesē visu darba grupu.

Rūta Bierande,

"LV" lauksaimniecības nozares redaktore